XXXV. évf. Cluj-Kolozsvár, 1925. Február 2. szám.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Alapította: Dr. BOROS GYÖRGY.

Vallás-erkölcsi élet.

Az Ujtestamentumban a Márk evangéliumának a XII. részében a 30—31. versekben olvashatjuk Jézus tanitásainak a foglalatát e két parancsolatba öntve: Szeresd az Istent, aki neked édes jó Atyád és szeresd felebarátodat, mint magadat. E tanitásban a názáreti próféta örök időkre meghatározta a legszebb és legértékesebb emberi élet-formát, a vallás-erkölcsi életet.

Az ember a vallásban, vagyis az igazi Istenszeretetben hozzákapcsolódik a világegyetem legnagyobb értékéhez és örök forrásához: a mennyei édes jó Atyához; az erkölcsi életben pedig olyan cselekedeteket végez, melyek őt az egész emberi-közösség egyik értékes tagjává emelik. Könnyü belátni, hogy ha az emberi társadalom mind csakis vallás-erkölcsi életet élő emberekből állana, micsoda óriási lendületet venne a fejlődés s a jóirányú haladás: mennyire igazán hivatása utját taposná az ember a tökéletesség felé haladva, amerre életének irányulnia is kellene a Máthé ev. V. részének 48. verse szerint.

Az életben azonban sokszor találkozunk emberekkel, akik sem vallásos, sem erkölcsi életet nem élnek; semmi lelki, szellemi, szent értéket nem ismernek s ugy élnek és ugy halnak meg, hogy kevéssel különböznek az állattól. Mindig lelki fájdalmat érzek, valahányszor olyan embereket látok, akik vallási megilletődés nélkül és erkölcsi jótettek nélkül bolyonganak e földön magasztosabb célok hiányában s nem ismerik a lelkiismeretnek megnyugtató szózatát és a boldogság igaz érzését. Szánom az igazi emberi életnek eme kitagadottait, akik magukat tartják távol a szeretet forrásától s a felebaráti szeretetet üzik el szivük belsejéből.

Még mindig szerencsésebbek ezeknél ama látomás nélküliek, akik jótettek gyakorlásában ugyan buzgólkodnak, de az Istent meg-

látni képtelenek. Pedig a tisztaszivüek — Jézus szerint — az Istent meglátják. A felebarátot megbecsülő ember hasznos tagja lehet a társadalomnak s mindenesetre becsülendő is; de az az ember, aki egy mélyebb és szentebb, egy egyetemesebb és jobb, egy tökéletes szellemben elmélyedni nem tud, aki magánál nagyobb értéket, maradandóbb valóságot felfedezni képtelen: igen sokszor nagyon silánynak látja a világot s érzi, hogy hiányzik a gyermeknek az Atya.

Hány ember ebben az életben életének bizonyos hányadát az Isten-imádásra fordítja s magáért és büneiért állandóan esedezik! Mindig csak magára gondol s üdvét óhajtja elnyerni vallásos, Istenes áhitattal. Másokkal azonban nem törődik, azok neki senkik és semmik, nem felebarátok, nem testvérek. Benn a templomban forrón imádkozik s künn az életben csal, lop, rabol, kijátszik másokat s meggyalázza magában az emberi méltóságot.

Jézus nagyon jól ismerte ez emberi typusokat s látta az állati embert vallás és erkölcs nélkül, a félszeg embert csak vallással, avagy csak erkölccsel. Tudta, hogy ezek mind távol állnak a tökéletességre vezető uttól s a tökéletesség felé csak az mehet, aki Istent és embert szeret, tisztel, illetőleg imád.

Embertestvérem, hagyd el a hitetlenség s az önzés rabfészkét, szabaditsd ki magad a halál fojtogatásai közül; emelkedjél amaz élők világába, ahol Jézus parancsai szerint az egy igaz Istent szeretik teljes szivből, teljes lélekből, minden erőből és elméből s szeretik az embert, Istennek gyermekét ugy, amint kiki önmagát szereti. A vallás-erkölcsi élet szép és tökéletes élet, ilyennek kell lennie az unitárius életnek. *Dr. Kiss Elek.*

Kénosi Sándor Mózes

1924. dec. hó 13-án 73 éves korában végezte be földi pályafutását.

Ez a név, ez a bezárult élet több szót érdemel ez egyszerü jelentésnél. Az ily életről, mely tetteknek volt szentelve, jó megemlékezni. Az ilyenek példájából tanuljuk meg, hogy „hasznos emberré a fáradságos évek tesznek". Az ilyenek élete világító torony a békepart felé, hol az évek nehéz gyötrelmein keresztül ment honfiszivek megpihennek.

Sándor Mózes a munka, a becsületesség és vallásosság embere volt. Az élet iskolájában szerzett közismeretek és tapasztalatok körjegyzői állásba juttatták s a legterhesebb jegyzői kör szolgálatát 36 éven keresztül oly nagy buzgalommal, szakértelemmel és pontossággal folytatta, hogy soha megintést vagy a kiadott munka elvégzésére sürgetést nem kapott. A hiv munka emberének legszebb bizonyitványa az a ragaszkodó szeretet és általános tisztelet, melyben a községek lakói nyugalmas éveiben részesitették.

Munkásságának, fáradhatatlan szorgalmának, józan takarékosságának ritka szép bizonysága az is, hogy az egykor inkább szegény ember, halálakor oly szépen rendezett, tehermentes vagyonban hagyta övéit, mely az ő munkaszeretetével gond nélkül tartja el azokat.

Az ő puritán becsületessége váltotta ki minden őt ismerők lelkéből az osztatlan tiszteletet és jól kiérdemelt megbecsülést, mert ő emberi fogalmak szerint minden dolgában és minden körülmények között ritka becsületes ember volt. Nem sértett senkit, sőt az ellene vétőknek is kész volt megbocsátani. Szavaiban meggondolt, itéleteiben tartózkodó, késedelmes volt. Egész lénye megnyerő, tiszteletre kötelező, nem rátartós, hanem leereszkedő, nyájas volt mindenkivel. Akit egyszer megszeretett, akit barátjául fogadott, annak végig őszinte, egyenes barátja volt s azok előtt szive, vendégszerető háza nyitva volt mindig.

Legerősebb oldala, legszebb tulajdona volt a mély vallásos érzelem. Erős hitü, mély gondolkozásu, tántorithatatlan unitárius ember volt. Sokszor volt alkalma a vallást, az ő vallását gunyoló világiak társaságában, azoknak igazsággal nem egyező itéletüket elhallgattatni és tiszta hitének elfogadására azokat megnyerni. A kénosi egyház benne ez időszerinti legnagyobb jóltevőjét vesztette el. Három alapitványában gondoskodott, hogy halála után is az ő mostani kepeilletményét a belső emberek mindig kapják. Egyházi épületek fenntartására is szép összeget hagyományozott. Az egyházban kora ifjuságától jegyző, kebli tanácsos, köri képviselő. Bármely célra kellett adakozni, ő az elsők között volt. Ő nem csak életében volt a kénosi belső emberek komája, nem csak az életben volt azokhoz tiszteletreméltó ragaszkodása, hanem ugy kivánta, hogy azokkal még a halálban is együtt legyen, ugy intézkedvén, hogy azoknak is nyugvó helye az övé közelében legyen, az egyháznak ily célra ajándékozott szép gyümölcsös kert lombos fáinak csendes árnyékában.

Halála nemcsak kicsiny egyházunkra pótolhatatlan veszteség, hanem üres lett a helye a családban is, mélységes gyászba boritva hű nejét, egyetlen leányát, vejét és kedvelt unokáit. A muló idő hoz-e hamar gyógybalzsamot vérző sebeikre, prófétát, támaszt az egyháznak, emberbarátot a társadalomnak? Ki tudja... ? Ki tudja... ?

Aludjék békében. *Sándor Gergely.*

Unitárius keresztény népnaptár.

Ez évben is megjelent az Udvarhely köri lelkészkör unitárius naptára Báró József szerkesztésében. A 144 oldalra terjedő fokos naptár változatos és értékes olvasnivalókkal szolgál. Eddig még mindenkitől csak jót hallottunk róla. A mi itéletünk szerint is megérdemelte, hogy olyan nagy kelendősége legyen, mint amilyen volt.

TŰZHELY MELLETT

Halotti énekek testkiséretkorra.*

I. (Dallama Ék. 76.)

1. Elvégeztetett . . . !
Lejárt, lepergett
Már a homokóra,
Én testem, indulj
Örök nyugovóra.

2. Szappanbuborék
— jaj hogy bételék —
Ez világi élet.
Indulhatsz, ember,
Hivnak, haza térj meg.

3. Már itt haladék,
Már itt menedék
Ez világon nincsen.
Indulhatsz ember
Por és hamu minden.

4. Minden futásnak,
Tusakodásnak
Ez itt hát a bére:
Indulj, fáradt test,
Örök pihenésre.

5. Munkád jutalmát
És diadalmát
Eléred hát végre.
Indulhatsz, ember,
Örök pihenésre.

6. Kincsnek, lakatnak,
Féltett javaknak
Vár a biztos őre:
Indulhatsz, ember,
Örök pihenőre.

7. Kebled a kintól,
Családásidtól
Lesz, ami megóvja.
Indulhatsz, ember,
Örök nyugovóra.

8. Álmod a fénytől,
Fölrebbenéstől
Lesz, ami elzárja.
Indulhatsz, ember,
Vár a zárak zárja.

9. Csak ami több volt,
Szivdobogás volt,
Annak nincsen zárja,
Indulhatsz, ember,
Annak nincs halála.

10. Csak ami más volt,
Szent lobogás volt,
Annak nincs határa.
Indulhatsz, ember,
Annak nincsen zárja.

11. Csak ami más volt,
Odaadás volt,
Annak nincs halála.
Indulj, én lelkem,
Boldog számadásra.

12. Mert ami több volt,
Szent szeretet volt,
Az nem veszhetett el:
Úgy mérnek ott is,
Örök szeretettel.

13. Mert ami más volt,
Könny volt, másért folyt,
Annak útat irtak.
Én lelkem, indulj
Zárja nincs a sirnak.

14. Sziv, magad másnak,
Szabaditásnak
Nem hiában adtad,
Hült sziv, a sirnak
Sincs hatalma rajtad.

15. Lélek, a lángod,
Szent lobogásod
Nem hiában égett:
Sohsem ér véget,
Ami másért égett.

Várfalvi.

*) Egyik népes gyülekezetünkben az új Énekeskönyvvel szemben az az aggodalom merült fel, hogy testkiséretre irt énekekben kissé szűkmarku. Bár nem osztozunk az aggodalomban, ez új énekkel próbálunk elébe vágni. A második inkább *búcsúztató*, népies, naiv formában. Hiány hitünk szerint inkább az effélékben van.

II.

1. Szomoruan szól a harang,
Fekete gyász, szaggató hang.
Mi zúgatja, zokogtatja,
Szivem minek hasogatja?

2. Indulóra üt az óra,
Menni kell a parancsszóra,
Nincs halasztás, nincs marasztás,
Hasztalan a sok sóhajtás.

3. Utasember holtra bágyad,
Utasember, vár az ágyad,
Vetett ággyal vár a halál,
Nyugtalan ott nyugtot talál.

4. Nyugtot talál, nyugton alszik,
Csak aki él, nem nyughatik.
Az, ami fáj, nem a halál,
Csak az árva szív, csak az fáj.

5. Ha kemény a fejem alja,
Édesanyám meg ne hallja;
Fekete a föld kebele,
Édesanyám, meghalsz bele.

6. Édesanyám, nyugodj belé,
Fényes az ég mindenfelé,
Mindenfelé fényes az ég,
Találkozunk, tudom, mi még.

Várfalvi.

A „mustármag"-ról.

Kebelén kisdedét szoritva magához,
Ifju nő zokogva szól be a papjához:
„Tisztelendő Atyám! Né' meghalt gyermekem!
Legyen a Krisztusom — ébressze föl nekem!"
Részvéttel fogadja a pap a nőt s fiát,
Szava és hajléka „balzsamos Gileád".
„Leányom! Jól látom, mily nagy a bánatod —
Eloszlatom. — Hozz csak kevés mustármagot."
„Igazán? — Szent Isten! Futok, tüstént megyek,
Csakhogy fölébredjen e szép, drága gyerek."
„Az „ébredés" biztos . . . csak a mustármagot
Olyan háztól hozzad, hol még nem volt halott."
Fut szegény zavart nő egyik háztól máshoz . . .
Jó sokáig várja papja, hogy mustárt hoz.
Végre nagy lihegve, fáradtan visszatért,
Hanem olyan magot nem kapott, milyent kért,
Mert mindenik háznál régi s ujabb halott
Egy vagy kettő s több is mindenütt akadott.
Igy tudva, hogy másnak is van gyásza, búja
S a lemondást ő is meg kell, hogy tanulja:
Szép lassan fölébredt a nő zavarából
S csókolva kezeit papjának hálából,
Szólt: „Ki megtanitott: milyen mustár nincsen,
— Jó öreg papunkat — áldd meg uram Isten!"

Csegez. *Ferenczi Mózes.*

Barátság.

Dr. Dole Károly bostoni unitárius lelkész és jól ismert publicista mondja: Légy jó barát. Tanuld a barátság titkát. Sok ember egyáltalán nem ismeri. Légy igazságos, erős, nyilt, megfélemlithetetlen, független, de az erődhöz add barátaid erejét. Ne légy savanyu, összeférhetetlen s ne képzeld mások fölött magadat. Másokon ne mulass, ne keresd bennük a hibát. Végezz épitő munkát, másokkal együtt munkálj. Baráti érintkezésed legyen olyan, amiből tanulnak mások s tanulj a barátság utján magad is. Légy nagylelkü. Beszélj közvetlenül az emberekkel; találkozz velük fesztelenül, sohase komoran, lenéző'eg vagy nemtörődömséggel. Barátaidat mosolyogva üdvözöld, nyujts örömmel kezet. A meleg szív egészséges vérmérsékletét tartsd meg.

Légy barátságos *otthon*. A hitvesi életben szolgai engedelmesség nincsen. Ne légy önző, ne parancsolj, ne erőszakoskodj. Magatartásodat jóakarat irányitsa. Légy barátja a gyermekeknek, légy hozzájuk bizalmas, végy részt játékukban és tanulásukban. Korán tanitsátok arra, hogy ne gyakran mondják „Én", hanem mi és a miénk. Tanitsatok az iskolában barátságot és emberszeretetet.

Legyünk barátok *a munkában*. A tisztességes munka a társadalom szolgálata. Tekintsük egymást társmunkásoknak. Másokkal szemben mértékünk legyen méltányos, fizessünk érdem szerint. A munkaadók alkalmazottaikat tekintsék barátaiknak, őket tiszteljék, velük tanácskozzanak, bennük bizzanak, velük de ne az ő bőrükre dolgozzanak.

Vallásotokhoz, mely szivetekhez közel áll, ragaszkodjatok, adjátok jóakaratu munkátokat minden olyan törekvéshez, ami előbbre viszi az egyházat. Olyan dolgokra szenteld életedet, melyek jobbá teszik a világot.

A vallásos élet a barátságos élet. Ebben ne kételkedj! Isten ott van, ahol szeretet van. A legjobb ajánlólevél az, ha utoljára ez van rólunk feljegyezve: Igaz, Nemes, Hűséges ember volt. Jó Barát volt! (Az Inquirerből forditotta: *Kiss Sándor.*)

Egyleti élet és munkásság.

Munkaprogramm 1924—25-re. Az udvarhelyi körben, Oklándon a D. F. E. választmánya a köri missziói bizottsággal együtt 1924. dec. 19-én ülést tartott s ez ülésből felhivta a belsőembereket és asszonyokat, valamint minden jóérzésü embert, hogy hetenként 2—3 este foglalkozzanak: *a)* a felnőtt férfiakkal, *b)* az asszonyokkal, *c)* az ifjusággal. E vallás-erkölcsi és közmüvelődési népnevelői munkáról vezessenek kimutatást, mit az esperesi vizsgálószék számba fog venni. Minden 2—3 hétben tartsanak egy nagyobbszabásu együttes *népies estélyt*, hol vidéki lelkészek, tanitók v. más erre vállalkozó egyének tartsanak előadást, felolvasást stb. Ez ér-

tekezlet az 1924—25. évekre egy közelebbi programmot is állapitott meg s ennek keretében felhivja a figyelmet Kiss Károly tanitó munkájára, mely az iskolából kikerült ifjak müvelésével foglalkozik, továbbá Gidófalvi István ismert munkáira. A programmot Benczédi Pál állitotta össze s az az iránt érdeklődők tőle meg is kaphatják a részleteket. Szó van abban a vállásos és erkölcsös irányitásról, az önképzés különböző fajairól, amilyen az ének, szavalat stb. Az egyházi élet sok szempontból fel van ölelve benne s nem feledkezik meg az egészség, az anya- és csecsemő-védelemről, a szövetkezeti eszméről, a kivándorlás átkáról sem. Jókai fontossága s a székely népköltészet is föl van emlitve benne. Részletesen foglalkozik a biblia ismertetésének a kérdésével. Amint e nehány sorból is kitünik, egy komoly, körültekintő és céltudatos egyházi tervről s tevékenységről van jelenleg szó, mit más körök szives figyelmébe is ajánlunk és kérjük az érdeklődőket, hogy forduljanak akár hozzánk, akár Benczédi Pálhoz a részleteket illetőleg.

A székelykeresztúri unitárius egyházközség D. F. Egyleti nőkszövetsége 1924 dec. 23-án rendezte első karácsonyfa-estélyét. Gazdagon diszitett karácsonyfa köré gyültek az összes helyi elemi iskolákba járó unitárius gyermekek. Ütő Lajos lelkész imádkozott, majd Kendi Böske és ifj. Ütő Lajos növendékek szavaltak. Pap Mózesné elnöknő szólt ezután meleg szavakkal a gyermeksereghez. Majd szétosztották az ajándékokat. A gyermeki szivek énekükkel mondtak köszönetet a nemesszivü adományozóknak, kik közt Keul Györgyné urnő járt elől. A szives adományokért e helyen is köszönetet mond az elnökség.

A datki D. F. Egylet nőkszövetsége jól sikerült karácsonyfa-ünnepélyt rendezett dec. 25-én d. u. 5 órakor. Az ünnepély karácsonyi istentisztelettel volt kapcsolatos, hol Szén Mihályné imát mondott, Kovács Gyuláné szépen méltatta az estély jelentőségét, az ifjuság énekelt s az iskolás gyermekek szavaltak. Minden iskolás gyermek kapott kedves ajándékot; az adományok értékét s összes költségét a „Datki Fogy. és Ért. Szövetkezet“ hordozta. A zsufolásig megtelt iskolaterem ünneplő közönsége kellemes érzésekkel, a gyermekek örömmel távoztak. Nőkszövetsége kéthetenként estéli összejöveteleket tart helyiség hiányában a papi és énekvezéri lakáson.

A szabédi D. F. Egylet 1924. nov. 22-én anyagiakban és erkölcsiekben fényesen sikerült Dávid Ferenc-emlékünnepélyt rendezett, melyen Dr. Kiss Elek előadással, Pálfi Sarolta szavalattal vettek részt. A bevételből 500 leut a zetelaki tüzkárosultaknak juttattak.

Karácsonyfa-ünnepély Kolozson. A kolozsi D. F. Egylet 12-ikszer rendezett karácsonyfa-ünnepélyt az elmult Karácsony alkalmával. Kiss Sándorné tiszteletes asszony szervezte s irányitotta az ünnepséget most is. Maga és tanuló gyermekei, valamint más iskolás gyermekek is felolvasással, énekkel, v. szavalattal müködtek

közre. Kedves látvány volt a gyermekeknek kor és nagyság szerint való felállitása s igen nagy örömet szerzett nekik is és az anyáknak is a gyermekek megajándékozása.

A kolozsvári nőszövetség által rendezett kötőkékről majd együttes tudósitást fogunk hozni, miután valamennyi lezajlott.

Az első és második bibliai estély szép közönség jelenlétében folyt le. Az előadók Dr. Boros György és Dr. Kiss Elek voltak. Az előadások ezután is minden szerdán d. u. fél 7-kor lesznek az I. emeleti tanácsteremben. Ismételten fölhivjuk reájuk olvasóink figyelmét.

A székelykeresztúri unitárius egyházkör D. F. fiókegylete január 17-én a kereszturi nőkszövetségének közremüködésével müsoros estélyt rendezett. A müsor kimagasló pontja Dr. Boros György „Hitéletünk forradalma" cimü felolvasása volt. Máthé Sándor ujszékelyi lelkész hatásosan szavalt. Lőrinczy László lelkész ügyes konferánszornak s felolvasónak bizonyult. Nagy elismeréssel emlitjük Lőrinczy Géza s Nagy Lajos főgimn. tanárok munkáját. Lőrinczy a diákok énnekkarával s a fülhármonikusokkal, Nagy Lajos a nőkszövetségének kebeléből alakult női énekkar előadásával ért el igen nagy hatást. Kivánatos lenne, hogy a női énekkar továbbra is fennmaradjon, mire e helyről is kérjük Nagy Lajos tanár urat. Az estélyrendezés legterhesebb munkáját a nőkszövetségének elnöknője s a rendező elnöknő, Pap Mózesné s Fazakas Miklósné urasszonyok végezték. E helyen hálás köszönetet mondunk mindazoknak a rendezőknek, gyüjtő asszonyainknak, kik a gyüjtés fáradságos munkájára vállalkoztak.

A szentgericei unitárius egyházközség jan. 25-én szentelte fel a hivek által vásárolt mintegy 385 kg.-os új harangját. Az imát Halmágyi János, a beszédet Dr. Kiss Elek tartotta. Keresztesi Dénes helybeli lelkész ismertette a harangbeszerzés történetét s egy általa alakitott és vezetett négy szólamu dalárdával sikeresen müködött közre. A templom előtt Gál Elek ny. lelkész üdvözölte a főt. püspök ur megbizottját s a közönség látható jó érzéssel gondolt ősz főpásztorára az általa küldött igen szép üdvözlő és megáldó levél felolvasása után. Kiemelendőnek tartjuk, hogy az egyházközségben Karácsonykor és újévkor több hivünk, a gondnok, Kuti Károly vezetése mellett egyházi énekkel és köszöntővel kereste fel a családokat s igy nemcsak tekintélyes összeget gyüjtött össze, hanem a hivekre is igen jó hatást gyakorolt. A felszentelő ünnepségen ott volt Dr. K. Nagy Árpád köri felügyelő g. s a közeli és távoli vidék sok vezetője és hive.

A firtosmartonosi Unitárius Nőkszövetsége a karácsonyi ünnepek harmadik napján fennállása évfordulóján, a harang-alap javára, igen jól sikerült müsoros estélyt rendezett. A müsor Petőfi müveiből állittatott össze. A megnyitó imát Katona Ferencné elnöknő mondotta. Petőfi életrajzát Gáspár T.-né olvasta fel. Petőfi egyéniségét és népszerüségét méltatta Ütő Lajos székelykeresztúri lelkész.

Énnekkel, szavalással és zenével szerepeltek még: az ifjusági vegyeskar, Katona Jenő, Vas Ilona, Sipos Eszti, Gálffy Ferenc tanitó, Nagy Sándor, András Róza, id. özv. Vas Ferencné, Török Mihály, Boros Sándor, Gálffy Margit, Gálffy Irén, Szabó Sándor, Sipos Ferenc és András Margit. Az ünnepélyt bezárta Katona Ferenc espere s. A harang-alapra begyült ez alkalommal 1016 leu s a székelykeresztúri D. F. E. javára pedig Katona Ferencné gyüjtésében 508 leu. Ugyancsak e nőszövetség január 11-én 1924. évkönyvének felolvasása alkalmával is jól sikerült ünnepélyt rendezett.

Mult számban közölt felhivásunkra csupán egy választ kaptunk (az udvarhelyi körből) s igy most már, hogy ne késedelmeskedjünk, a köri fiókegyletek titkárait kérjük fel ezennel, hogy az ott folyó egyleti életről és mozgalmakról időnkint a szerkesztőséget értesitsék. Ennyi támogatást — úgy hisszük — igazán elvárhatunk.

A missziói munka.

A misszióról.

A misszió sokak előtt értelmetlen, homályos fogalom. Bölcseleti magaslaton álló tudományos értekezéseket próbálnak irni róla. Inkább összezavarják, mint megértenék és megértetni tudnák. A misszió semmi egyéb, mint egyfelől az isteni lélek által való *küldetés*, másfelől ennek a küldetésnek a *hivatás* irányában való megélése. Az Isten az egész emberiséget küldte, hogy hivatását megélje. Az emberiségnek tehát nemes missziója van. Jézust a többi nagy próféták között azért küldte, hogy az emberiséget a szeretet által vezesse hivatása felé. Jézus a tanitványokat s mindazokat küldte missziót teljesiteni, akik a föld savai s a világ világosságai, hogy másokat is azokká tegyenek a bennük levő lélek erejénél fogva.

A mi egyszerü népünknek is van nemes missziója s lelki, szellemi vezetői arra valók, hogy őt hivatására ébresszék és vezessék. Milyen szép missziója van igy a mi Egyházunknak s abban a belsőembereknek, valamint a világi vezetőknek is!

Missziója van a családnak, az egyházközségnek, a fajnak, az anyanyelvnek, az iskolának, a templomnak, a szószéknek, az irodalomnak s igy a könyvnek.

A jövő alkalommal az egyházközség s abban különösen a *presbiterek* missziójáról fogunk beszélni. *K. E.*

A fejlődés lehetősége.

A felvilágosodás intézménye az iskola.

Az iskola szükségességéről különösen az utóbbi években igen sokszor történt fejtegetés. Azonban mint a testi táplálkozásban a kenyér mindennapi előkerülése szükséges: úgy nem fölösleges, ha a lelki, a szellemi élet megalapozására, fejlesztésére szolgáló iskola

szükségességének ismertetéséről hasonlóan minél többször, ha akár mindennap is esik szó mindaddig, míg a saját jövő sorsával tervszerüen eléggé nem törődő népünk megérti, belátja, hogy a maga helyzetének biztositásáról legelső sorban saját magának kötelessége gondoskodni. A háboru előtti időben az volt a baj, hogy úgy az állam, mint az egyházi főhatóságok a különböző, sokszor rá nem szorult segélyek nyujtásával tulságosan eldédelgették hiveiket az iskola fenntartási kötelezettségek tekintetében, amiben nevelési szempontból az a baj, hogy most midőn magára maradt, tehetetlenségben s ilynemü kötelességek előli kitérésben tengődik, mert nem eléggé érzi az iskolaintézményt saját neveltе édes gyermekének, aminek fenntartásáról minden körülmények között az ő maga és utódai iránti kötelessége gondoskodni, amitől az értelmi s ez alapon az anyagi javak biztositását nyerheti az életfenntartásra.

Nézzük a javakban bővelkedő szászságot, akinek jól szervezett saját iskolái vannak. Aki erre azt feleli, hogy könnyü azoknak, mert jó helyeken lakó gazdagok; erre én azt felelem, hogy éppen azért vagyonosak, mert iskoláik utján értelmesek. Vizsgáljuk meg a köztük élő bármely más népfajt, hogy általánosságban meg sem közeliti őket.

Nézzük meg a világba szétvert zsidóságot, amely nép minden lehető helyen tart fenn saját iskolát s értelmi vagyona alapján igen gyakran ha sok nehézség leküzdése árán is, de a legtöbb esetben biztositani tudja az élet anyagi feltételeit még ha nyomoruságban tengődve indult is annak utjára.

Aki másra bizza, vagy mástól várja saját ügye rendezését, az sem önálló, független, sem jólétnek örvendő nem lesz, hanem tengődik.

Az egyház szervezete olyan, mint egy épület, melynek alapja a nép. Az alapnak a kidolgozása az elemi iskola, a derék kiépitése a középiskola, a tető felrakása a felső iskola feladata. Az épület ugy készülhet, ha van hozzá anyag. Az anyagból ugy lehet állandó és a célnak megfelelő alkotást előállitani, ha az kellő módon elő van készitve. Az épület ugy teljes és tartós, ha a meglévő és kellően előkészitett anyag mellett mindenféle szakmunka el van végezve s azok egymást kiegészitik.

Láttam alap nélküli lábra állitott épitményt, ami hamar ledült, összeomlott. Tanuló koromban szünidei haza- és visszautazásaimkor éveken keresztül figyeltem egy háznak indult épületet. Az alap meg volt rakva. A derék lábakból állott oldalkirakás nélkül. A tető fel volt helyezve. Igy állott több ideig, mert gazdája elment a világ más részébe szerencsét próbálni, hogy a közbe esendő részre valót kiszerezze.

Egyik hazautazásomkor látom, hogy a gerinctelen házat már nem látom.

Mi történt? A szél bebujt a lábakra helyezett tető alá s a hátára kapva, mindenestől a földhöz teremtette. Az összetört ron-

csok helyén azóta sem épült ház, mert mikor a gazda haza jött a közép részre való összeggel, nem volt mit kiegészitsen s keresménye nem volt elég, hogy előlről kezdve, az egészet megépitse. Elbujdosott falujából, örökre eltünt szülőföldjéről.

Láttam elhanyagolt tetővel gondozatlanul hagyott épületet, amit a becsurgó vizek elkorhasztottak, szétmálasztottak, összeontottak.

Amint minden rész szükséges, ha teljes és tartós épületet akarunk: ugy az egyház tartósságához is az alsó, közép és felső iskolára szükség van, hogy az alsó iskola által megmüvelt népanyagot a közép és felső iskolát végzettek támogató és betetéző vezetésével erőssé, tartóssá lehessen tenni.

Ne higyje az elemi iskolát végzett nép, hogy neki nincs szüksége a felsőbb iskolákat végzettek támogató vezetésére. Ne higyje az utóbbiak csoportja se, hogy vezető munkájához nincs szüksége a népanyaghoz.

A helyzet hasonlit egy gépnek a szerkezetéhez is, melynek minden része szerepet tölt be s együttmüködése hozza meg a munkaeredményt.

Azért érezzük mindannyian egymásra való szükségességünket és becsüljük is meg egymást a maga munkakörében méltóképen.

Senki közülünk a mások munkájának nem értékelésével vagy fölényes gőgből eredő nemtörődő megvetéssel ne tegye gunyossá egyszerü és ésszerü vallásunk felvilágosodottságát!

Kolozsvár, 1925. *Patakfalvi Zsigmond,*
tanitó.

*Ima.**

Jó Istenünk! A mi véges emberi mivoltunkban az esztendők változása mindig egy-egy olyan határpontot jelent, mely minden lelket magábaszállásra késztet. A mi különösen érzékeny és fogékony asszonylelkünk talán kétszeresen megremeg, midőn számot kell vetnünk az elmult esztendőben folytatott életünkkel.

De ha az év változása számadásnak napja az egyes ember életében, mennyivel inkább annak kell lennie egyletek és szövetségek müködésében.

Mai összejövetelünk első pillanatait a mult évre való visszatekintésnek szentelve, hálát adunk Neked Atyánk, hogy ez az év számunkra az „öntudatra ébredés“ esztendeje volt! Legyen áldott érette szent neved!

Egy bölcselő az egyén létét igy határozta meg: „Gondolkozom, tehát vagyok!“ De egy egylet létezésének ennél több a feltétele: „Dolgozunk, tehát vagyunk!“ A kitartó munkára kell törekednünk. Hála legyen Neked, hogy ezt megértenünk engedted.

---

* Január 6-án a kolozsvári Nőkszövetség egyik kötőkéjében mondta dr. Kauntzné, Engel Ella.

Mult esztendei munkánk a kezdet kezdete volt. Tudjuk, hogy még nagyon tájékozatlan, tétova és gyarló volt minden tényked-ésünk; ismerjük szervezkedésünk hiányait és belátjuk a hibákat, melyeket segitő tevékenykedésünk folyamán elkövettünk; de ugy hisszük, nyugodt lelkiismerettel mondhatjuk el, hogy mindnyájunkban meg volt ama bizonyos szent, nagy, igaz karácsonyi jóakarat!

Áldott légy, hogy ezt a lelkeinkbe adtad és ma arra kérünk, hogy ezt a jóakaratot tartsd meg és növeld bennünk ez uj esztendőben!

Segits meg, hogy segiteni tudjunk, világositsd meg értelmünket és hol véges értelmünk felmondja a szolgálatot, add, hogy örökasszony voltunk megérezni tudjon és igaz lelki anyaisággal közeledjünk azok felé, kik támogatásunkat igényelik!

Adjad, hogy nőszövetségünk munkássága valláserkölcsi alapon megszervezett anyaiság legyen, mely felelőssége teljes tudatában komoly kötelességek vállalására képes és ősi egyházunk társadalmi és alkotmányos keretein belül méltóvá tegye magát jogok elnyerésére.

Legyen ez az esztendő számunkra megujult hitnek, uj reményeknek és megujhodva mindig gyarapodó szeretetnek az esztendeje!

Reményünknek adjon tápot a hit, hogy Te, ki maga vagy a Szeretet, áldásodat fogod adni minden munkánkra, amit a Te nevedben kezdünk! Amen!

Pár szó az angol unitárius leányok neveléséről.

Egy kiváló angol orvos a gyermekek testi neveléséről tartott felolvasásában igy kiált fel: „Levegő, levegő, levegő!“ Ha az emberek tudnák, hogy mit jelent e három szó! Majd arra int, hogy éjjel-nappal tartsuk nyitva az ablakot, hogy tüdőnk folyton friss levegőt kapjon, mert különben majd csak ugy bánnánk e kényes és fontos szervvel, mintha kezünket többször egymásután ugyanabban a vizben mosnók meg. Ebből az egyetlen idézetből láthatjuk, hogy mi a kiinduló pontja az egészséges nevelésnek. Persze az enyhe angol éghajlatot is számitásba kell vennünk, de az bizonyos, hogy a Channing-House-beli kis leányok hálószobájában soha sincs tüz és éjjel is mindig nyitva van a leereszthető ablak egy kis része, melyen folytonos friss levegő áramlik a szobába. Angliában a hálószoba soha, még a legszegényebb körökben sem dolgozó-, nappali- vagy fogadószoba is egyuttal, hanem csakis hálószoba, melyet napközben nem használnak, de melyben az ablakok tárva-nyitva vannak egész nap, hogy mentől több napsugár, tiszta levegő töltse be annak minden zugát s járja át az ágynemü minden rétegét.

A *játékokat* külön e célra képesitett bennlakó tanárnő vezeti s az e téren való kiképzés ép oly lényeges része a nevelésnek, mint a tudományokban való előhaladás. A naponta beosztott séták is elmaradhatatlanok, de nem a város poros utcáin, hanem erdőbe,

mezőre, tavas rétekre, kertes külvárosokba, vagy a gyönyörü parkokba vezetik őket, hol a leányoknak nem kell a szigoru páros sort betartani, hanem szaladgálhatnak, játszadozhatnak tetszésük szerint 1—2 óra hosszat minden nap télen-nyáron egyaránt.

A vallásos nevelés a család körében, a gyermekszobában kezdődik. A reggeli, esti közös ima, melyet a családfő vezet, a Biblia olvasása, az étkezések előtti és utáni hálaadás, az egész családnak minden vasárnap délelőtti s gyakran esti templomba menetele, a templomban való énekelés, a harmonium v. orgona kezelése, énekkar szervezése és vezetése, a templomnak virággal való feldiszitése, a vasárnap megszentelése stb. stb. mind olyan dolgok, melyek hatásukat éreztetik az egész társadalmon, az egészet magasabb erkölcsi szinvonalra emelik, a mi viszont jóleső önérzettel tölti el az egyeseket is. Az otthon nyert vallásos alapon épit tovább az iskola. Egyik unitárius iskolában pld. a vallásórák szombaton vannak, mintegy előkészitőül a következő vasárnapra, midőn a növendékek mind a templomba mennek. A lelkész személyesen ismeri a kis leányokat, gyakran meglátogatja őket az iskolában s beszélget velök templomozás után, sokszor megvitatva nagyobb, értelmesebb leányokkal predikációjának egyes tételeit, átnézve a templomban készitett jegyzeteket, melyet aztán a leányok a következő hittanórára kidolgoznak. Az iskola 50—52 bennlakó növendéke egy családot képez, a leányok mint édes anyjukat szeretik vezetőjüket, ki komoly, de derült hangulatban tartja az egész kis társaságot. Az önfegyelmezett angol leánykák között veszekedés, hangos szóváltás, civakodás nincs, a hazudozást nem ismerik, az adott szó becsülete szent s az iskolában leány „gyermek“ a szó valódi értelmében. Naiv, gyerekes játékokban telik öröme, egyszerüen öltözködik.*

Jakab Géza hitrokonunk szerint az „Unitárius Közlöny“ missziójához tartoznék az is, hogy annak hasábjain az unitárius világ minden foglalkozásu hivei egymással s javaikkal megismerkedjenek. E célból mindenirányu *gazdasági, ipari, kereskedelmi* stb. kérdést meg kellene vitatni s u. ilyenféle javakat hirdetések utján egyik-másikkal meg kellene ismertetni. Ebből természetesen az következnek, hogy nemcsak szellemi, vallás-erkölcsi értékeinket tudnók egymáshoz juttatni, hanem az életet alátámasztó gazdaságiakat is. E gondolatnak megfelelően kérjük mindazokat, akik akár hozzá akarnak szólni e kérdéshez, akár javaikat, vagy szükségleteiket bejelenteni óhajtják, azt szerkesztőségünkhöz beküldeni sziveskedjenek. A hirdetéseket lehető jutányos áron eszközöljük.

Páratlan keresztény missziót teljesitett H. K. Singh, aki Északkeleti Indiában a Khási Dombokon sok keresztény gyülekezetet létesitett s táplált szellemi javakkal hosszu időn keresztül. Ő maga született hindu létére a Jézus követői közé lépett s nagyszámu hiveit unitárius szellemben nevelte és irányitotta. Most vá-

* Fangh Erzsébet önagyságának a kolozsvári Nőkszövetsége körében az egyik kötőkén tartott igen érdekes és értékes felolvasásából közöltük e részleteket, melyek közönségünket is érdeklik.

ratlanul elhunyt s több gyülekezetből álló hivei tanácstalanul állanak a jövőt illetőleg. E missziót most az amerikai v. angol unitáriusoknak kell hivatásszerüen folytatni. Isten mindenkiről gondoskodik.

Most a napokban hagyja el a nyomdát egy kis unitárius hit- és erkölcstan, melyet saját vállalkozásom folytán nagyközönségünknek szántam. Megjegyezni kivánom, hogy nem tankönyv és nem az E. K. T. által van kiadva, hanem teljesen egyéni vállalkozás. Gondolom, hogy elég alkalmas lesz az unitárius hit- és erkölcsi felfogás és élet bemutatására. Kb. 40 oldalnyi terjedelmü s egy drb. ára 15 leu. Tömegesebb rendeléseket a lelkészi hivatalok utján is lehet eszközölni. 30 drb. 420 L., 50 drb. 650 L., 100 drb. 1000 L. *Dr. Kiss Elek.*

Kolozsváron január 18-án Árkosi Tamás prédikált délután a kollégium disztermében (a teol. ak. hallgatóinak a missziróI beszélt) s 25-én pedig Ütő Lajos kereszturi lelkész.

Egyházi és iskolai mozgalmak.

E. K. Tanácsi rendes ülés volt január 8-án, melyen a Tanács tagjai s közöttük azok is, kiknek tagsági joguk az E. K. Tanács reformja szerint 1925. január 1-én kezdődött, igen szép számmal vettek részt. Főtisztelendő Püspök ur külön üdvözölte őket és Isten áldását kérte az E. K. Tanács egyházfenntartó és védő munkájára ez évben is. Bejelenttettek és jóváhagyattak a következő alapitványok: Dr. Szent-Iványi Gábor köri f. ü. gondoknak nejével együtt édes atyja emlékére a szentiványlaborfalvi egyházközség javára már korábban tett 3000 Leu alapitványa, Tana Sámuel nyug. jegyző bölöni lakós, egyházi tanácsosnak a Teológia Akadémia javára tett 14000 Leu alapitványa, özv. Tóth Károlynénak édes atyja Gyulay László egyházközségi gondnok emlékére a kolozsvári egyházközség javára tett 2000 Leu alapitványa. Jóváhagyatott Kissolymos egyh. község azon határozata, mellyel örökös tiszteletbeli keblitanácsossá választotta Amerikában lakó Kőrösfőy János afiát, ki az egyházközségnek egy harangot és készpénz adományt is adományozott. Egy egyházközségnél felmerült eset alkalmából E. K. Tanács kimondotta, hogy a templomi ülőhelyekhez, — a belső embereket nem számitva, — senki külön jogot nem formálhat, azonban elvárja, hogy az ifjak adják meg az idősebbeknek a köteles tiszteletet. Kolozsvári főgimnáziumnál az internátus és konviktus önálló felügyeletével E. K. Tanács Kovács Kálmán püspöki titkár afiát bizta meg. Ezenkivül elintéztetett számos folyóügy, főtanácsi leirat és a Nyugdijintézet müködésének megkezdésére vonatkozó kérdések.

A petrozsényi unitárius egyházközség lelkes vezetősége a templomépités igen sulyos és nagy áldozatokat kivánó gondja mellett se feledkezik meg unitárius növendékei javát szolgáló szociális kötelezettségéről.

Az egyházközség agilis papnéja és Fodor Mancika és Kocsis Anna urleányok fáradhatatlan gyüjtői buzgalma lehetővé tette, hogy

a petrozsényi unitárius iskolás gyermekek csaknem mindenike részesüljön e gyüjtés eredményeiben. A karácsonyfa ünnepély keretében 30 tanuló részesült ruhanemüben, irószerekben, füzetekben karácsonyi csomagban. Hat tanuló pedig könyvekben és karácsonyi csomagban. Ezenkivül sikerült megteremteniök a pár ezer Leus „szegény gyermekek alap"-ját.

Ugyancsak Petrozsényben ez esztendő is a templomépités célját előmozditó áldozat jegyében indult meg. A munkának nehéz, kétségbeejtően sulyos megélhetési gondokkal küzdő vértanui nem sajnálják az áldozatot, ha hitük hajlékának, drága anyanyelvük egyetlen biztos mentsvárának felépitéséről van szó. Ime egy része azoknak az áldozatkész lelkeknek, akik a rendes havonként fizetett 25 Leus egyházi adón kivül még 6 munkanap keresetét ajánlották fel templomuk alapja javára:

Sófalvy János, Demeter János VII., Halmi János egyh. gondnok, Inczefy Zsigmond, Balla Tamás pénztárnok, Varga Lajos, Ács Lajos, Imre Simon, Ercsei Sándor, Szabó András XIII., Tamási András III., Jakab Ferenc II., Soós Mihály, Rádó Miklós, Lázár Zsigmond, Székely Balázs, Kerekes István, Zsigmond Ferenc egyh. jegyző, Zsigmond András, Zsigmond József II., Muszka Dénes II., Mátéfy Sándor 200 Leu. Legyen hála és köszönet testvéreinknek, akik e nemes áldozatukkal is mutatják az utat, amelyen az utánunk jövő nemzedéknek is haladnia kell.

Id. Kiss Jakab. Id. Kiss Jakab nyug. kövendi énekvezér munkás életének 79. évében Székelyderzsben elhunyt. Temetése a mult év december 28-án volt nagy közönség részvételével. Különböző egyházközségekben mintegy 60 évig viselt énekvezéri tisztet, miközben 30 évig tanitó is volt. Müködésével mindenütt közmegelégedést vivott ki magának. Legyen csendes nyugalma.

Homoródujfalu gyásza. A homoródujfalvi egyházközségnek sulyos vesztesége van. Január hó 9-én véletlen szerencsétlenség folytán meghalt *Albert Lajos* gondnok, aki még csak 49 éves volt. Albert Lajost 1919 januárjában választották először gondnoknak s azóta az egyház életében önzetlen munkásságának és áldozatkészségének számtalanszor tanujelét adta. Január hó 11-én délután történt temetése alkalmából Erdővidékről és két Homoród mentéről rendkivül nagy néptömeg gyült össze, hogy a megboldogultnak a végső tisztességet megadja. Székelyzsombor szomszédos község a rezes bandával megjelent a temetésen, ahol a helybeli lelkészen kivül, az egyházkör nevében, az esperes megbizásából *Bálint Ödön* karácsonyfalvi lelkész méltatta a megboldogult emlékét. Bizony jogosan ült mély fájdalom a lelkeken, mert a veszteség nemcsak a családot sujtotta, hanem egyházunkat is a derék férfiu halálával.

Az Erdélyi Muzeum Egyesület bölcs.-, nyelv- és történettudományi szakosztálya egy erdélyi könyv kiadójának adományából a következő pályatételt tüzi ki: Valamely vidék vagy község története, vagy: Valamely vidék, vagy község magyar népének

nyelvjárása. Jutalma 2500 Leu. Határideje 1925. szept. 15. A pályamü jeligés levéllel Dr. Varga Béla szakosztályi titkár cimére küldendő Kolozsvár, Unitárius kollégium.

A D. F. E. örökös alapitói folytonosan szaporodnak s kérjük azokat, akik még nem léptek be az örökös alapitók sorába, sziveskedjenek azt minél hamarabb megtenni. Az 500 Leu befizetése esetén a Közlöny ingyen jár az illetőknek.

Legid. Tana Sámuel 14000 Leu alapitványt tett a Teol. Akadémia növendékeinek számára,

Medeséri egyházközség 70 Leut adott a Teológiai Akadémia számára.

Szerkesztői üzenet.

Ü. J. H.-szt.-pál. Az életrevaló inditványt megfontoljuk, addig is a jövő számunkba kérjük az igért bibliamagyarázatot. — **B. H. H.-ujfalu.** A levélben emlitett, az unitárius vallás lényegét tartalmazó müről, tudomásunk szerint az E. K. T. pályázat utján fog gondoskodni.

Hivatalos közlemények.

III. **Emlékeztető az Unitárius Közlönyben meg nem jelent januári köriratokról:** 3364/1924. körirat esperes és lelkész afiaihoz a hadikölcsönkötvényeknek az év végi vagyonkimutatásokban miképpen leendő kitüntetéséről. 3624—1924. Körirat lelkész afiaihoz az egyházközségi választó névjegyzék és a köri közgyülésre küldendő egyházközségi képviselők megbizó levelei tárgyában, mellékelve az emlitett nyomtatványokat. 3616—1924. Körirat Esperes és Lelkész afiaihoz egyházi egyleteink szabad müködése tárgyában, csatolva a kolozsvári törvényszék végzését.

IV. 190—1925. sz. **Felhivom** esperes, lelkész és tanitó afiait, hogy ha állásnélküli unitárius tanitóról vagy tanitónőről van tudomásuk, mulhatatlanul és sürgősen jelentsék E. K. Tanácshoz, az illető pontos cimével együtt. Kolozsvárt, 1925 január 29. Ferencz József, unitárius püspök.

Husz éves jubileum.

Az általánosan érezhető pénzszükére való tekintettel, divatszalónom fennállásának 20 éves évfordulóját ugy óhajtom széles körökben emlékezetessé tenni, hogy egész év folyamán az alábbi, lehető legminimálisabb árak mellett állok az uri hölgyközönség rendelkezésére:

Tetszés szerinti ruha-façon		**800 lej**
„ „ kosztüm-	**„**	**1200 „**
„ „ kabát-	**„**	**1000 „**
Estélyi ruha	— — — — — — — —	**800 „**

A megrendeléseknek ez alkalommal is a már megszokott jóizléssel és elsőrendü munkával teszek eleget. Teljes tisztelettel

JAKAB GÉZA
női divatszalónja
Cluj-Kolozsvár, Str. Iuliu Maniu 2.

Szerkesztik: Dr. Kiss Elek, Pap Domokos, Pálffi Márton, Dr. Varga Béla.

Előfizetési ár: Egész évre 40 L. Magyarországra 46 L. Egyes szám ára 5 L. Akik a 40 L.-t egy összegben előre befizetik, a Dávid Ferenc-Egylet rendes tagjainak tekintetnek. Örökös alapitódij 500 L. Minden pénz **Gálfi Lőrinc** egyleti pénztároshoz küldendő.

Nyomatott „Corvin"-könyvnyomdában Cluj-Kolozsvár, Str. Iorga (volt Jókai-utca) 17 sz.